

Kako je moj pristup pučkoj književnosti u spomenutim radovima - fenomenološki, to ne znači i ne može se ni u kojem slučaju ishitriti da je riječ o "bezžanrovskoj literaturi"! Isto nesnalaznje u teorijskom mišljenju pokazuje Bartolić kad piše da estetski kriterij predstavlja "zlatno pravilo" kad je u pitanju određenje umjetničkog djela i da "to zlatno pravilo u umjetnosti nikakva teorija ne može dovesti u pitanje" (str. 9)! Estetski kriterij predstavlja u povijesti književnosti - noviji kriterij u određivanju umjetničke vrijednosti djela, pa Bartolića treba uputiti na čitanje E. R. Curtiusa kako bi sa zakašnjenjem saznao da je u srednjem vijeku njegovo "zlatno pravilo" bilo nepoznato i nepostojeće. Zamorno je ukazivanje na iščašena poimanja književnosti zato što ona zadiru duboko u cjelokupnost životnog i književnog iskustva pojedinca.

Daleko je od znanstvenog mišljenja, na što Bartolić pretendira, kad pročitamo: "pučka književnost nikada nije imala sreću dospjeti u središte pozornosti nekog književnog pokreta ili neke književne avangarde" (str. 9), uz protuprimjer "sreće" usmene književnosti "koja je više od jednog stoljeća bila u središtu znanstvene i književne pozornosti najvećih imena europske intelektualne elite, posebice u doba romantizma".

Povijest književnosti nije pučka priča u kojoj netko ima sreće, a drugoga prati "peh". Upravo poradi teorije koja estetski kriterij ne smatra "zlatnim pravilom" i vrhunskim kriterijem za život književnog djela, nego pažnju usmjerava na primaoca književne poruke, dakle, upravo suprotno od Bartolićeva zaklinjanja da "nikakva teorija ne može dovesti u pitanje" njegovo "zlatno pravilo" odnosno zlatni estetski kriterij, ušla je pučka književnost "legalno" u povijest hrvatske književnosti sedamdesetih godina, a to znači da je ušla u centar književno-znanstvenog zanimanja i pažnje usmjerene na suštinsko pitanje: "Što je književnost?".

Karakterističan primjer Bartolićeva nepoznavanja pučke književnosti i popularnih tema za kojima pučki pisci najradije posežu pišući o njima uglavnom na konzervativan način, predstavlja pričanje o Andrašecovim pučkim pjesmama o ženama, popularnoj pučkoj temi o ženama kao uzroku svih iskušenja i čovjekova pada i izгона iz raja. Kao i svi pučki pisci, Andrašec je moralizator, okomljuje se na alkoholizam kod žena, temu koja predstavlja opće mjesto u pučkim kalendarskim pjesmama o "pijanim babama". Bartolić ne vidi i ne prepoznaje opće mjesto pučke književne produkcije, pa na istoj razini komentira: "Ne bi se, međutim moglo reći da je Andrašec ženama u bilo čemu ostao dužan." (str. 57)!!

Knjiga sadrži sve Andrašecove pučke pjesme i sastave u prozi, ostavštinu, kao i zbirku pjesama *Međimurske fijolice*. Bartolićeva radnja korisna je svojim faktografskim podacima o životu i radu Florijana Andrašeca, pučkog zavičajnog pjesnika.

Divna ZEČEVIĆ

U devetoj knjizi ratnih djela, koja je, kao i prethodne inicirao i financirao Fond za razvijanje i njegovanje tekovina revolucije i NOB-a općine Split tiskane su epske deseteračke pjesme - kronike o NOR-u nastale u Dalmaciji. To je prvi pokušaj antologijskog izbora novih epskih pjesama. Izabrane su iz relativno obimne građe koja je prikupljena u toku rada na knjizi, a nalaze se u sačuvanim knjižicama, umnoženim ili tiskanim u doba rata, u rukopisnim zbirkama, u pojedinačnim rukopisima i u zapisima pjesama koje su guslari pjevali.

Najviše je materijala, kako autor navodi, prikupljeno u izravnom kontaktu s pjesnicima i guslarima ili s rodbinom umrlih autora, te traganjem po bibliotekama. Nešto građe dobiveno je preko Odbora SUBNOR-a Zajednice općina Split, odnosno preko pojedinih općinskih odbora SUBNOR-a.

Knjiga ima predgovor, tekstove i dodatke.

U predgovoru *Nove epske pjesme o NOB-u i revoluciji* (18 stranica) dati su relevantni podaci o novoj epskoj poeziji, o pojedinim pjesmama i autorima, o odlikama i izdanjima pjesama i radu na pripremi zbirke.

Ivan Mimica, Za slobodu nema drugog puta, Epske deseteračke pjesme o NOB-u i revoluciji nastale u Dalmaciji, Književni krug, Split 1988, 427 str.

Tekstovi su podijeljeni u tri cjeline. U prvoj su pod naslovom *U pobjedu nada bješe čista* pjesme koje opjevaju događaje i ličnosti s područja Dalmacije (13). U drugoj *Proleter i Titom jurišao* tiskane su pjesme o velikim bitkama, o ratnom putu pojedinih brigada i drugim temama sa šireg jugoslavenskog prostora (23), a u trećoj *Tužno hući Sutla plemenita* pjesme koje su posvećene Josipu Brozu Titu, njegovu životu i djelu, njegovoj smrti i pogrebu (8). Osnovni je kriterij izbora pjesama bio vrijednost tekstova. Autor je želio da u zbirci bude zastupljen relativno veći broj poznatih narodnih, pučkih pjesnika i guslara - stvaralaca iz Dalmacije i da po mogućnosti budu predstavljene sve važnije teme. Više od toga, kaže Mimica, nije bilo moguće i to ne samo zbog ograničenog opsega knjige već i zbog teškoća u sabiranju ovakvog materijala.

Na kraju pod naslovima *Odakle su uzete pjesme* i *Pjevači odabranih pjesama* navode se osnovni podaci o izvorima uvrštenih pjesama i kratke stvaralačke i životne biografije pjesnika čije se pjesme nalaze u knjizi.

Vrstan poznavalac novije epske poezije Ivan Mimica je dakle, od nekoliko desetaka epskih pjesnika Dalmacije izabrao, od jedanaestorice autora, 44 pjesme s preko jedanaest tisuća stihova (iz opusa N. Sikirice 7 pjesama, J. Mrkonjića 8, M. Cigića 16, J. Brzice 4, S. Škare 3 i po jednu: Š. Vrančića, M. Pleića, I. Čaljkušića, I. Špike, M. Krajine i N. Bulavića). Među najvještije dalmatinske epske stvaraocice pjesama o oslobodilačkoj borbi ubrajaju se svakako: Marko Cigić, Stanko Škare, Nikola Sikirica, Mate Pleić i Jure Brzica. Gledano u cjelini najuspjelije su one pjesme koje pjevaju o desantu na Drvar, o Titu i o stradanju stanovništva, dakle o liku i događajima koji su svojim ljudskim, emocionalnim i dramatskim nabojima osobito snažno djelovali na maštu i emocije pjesnika.

Područje Dalmacije, osobito njezin zagorski dio, spada u one naše krajeve u kojima su usmeno stvaralaštvo i folklorne tradicije dobro sačuvani. Tu su epske pjesme imale dominantno mjesto i spadale su među najraširenije vrste narodnog izražavanja. Deseteraček rimovane epske pjesme kao specifičan tip epskog pjevanja o različitim suvremenim i povijesnim, užim i širim, temama imaju dosta dugu tradiciju, znatno dužu nego što se to obično misli. Ipak novije pjesme s tog područja znatno se razlikuju od usmene tradicionalne epske poezije, iako s njom imaju dodirnih crta. U osnovi ove poezije nalaze se stvarni događaji, suvremeni ili iz bliže prošlosti, a cilj je pjesnika da ih prikaže što vjernije. Neki od njih tu istinitost posebno ističu te poput Kačića navode kojim su se povijesnim i dokumentarnim izvorima služili u upoznavanju građe opjevane pjesme. Pjevač nastoji što vjernije, kroničarski iznijeti stvarni tok zbivanja, imena sudionika i dr.

Ante NAZOR

Ivan Mimica, Život i epski svijet guslara Bože Domnjaka, Logos, Split 1988, 332 str.

Kad znamo da u našoj nauci o usmenoj književnosti "pojedini pjevači stvaraoci, njihovo epsko umijeće, njihova uloga u stvaranju, njihov repertoar, epska tehnika i druga važna pitanja do sada nisu bili

sustavnije i studioznije proučavani", onda ovakvo djelo zaslužuje posebnu pažnju. Mimica je u ovoj monografiji, koja je nastala prema njegovoj opsežnoj doktorskoj dizertaciji *Stjepan Grčić i Božo Domnjak*, po prvi put iscrpno i temeljito prikazao jednog narodnog guslara i književnog stvaraoca, koji se po originalnosti i plodnosti može mjeriti s pjesničkim talentom Filipa Višnjića ili Tešana Podrugovića. Po predmetu kojim se bavi, po opsegu građe, po načinu i širini obrade u našoj nauci to je prva knjiga te vrste o jednom narodnom stvaraocu u Hrvatskoj. Domnjak je bio, navodi Mimica, neobičan i izuzetan čovjek i pjevač, jedan od najpoznatijih guslara Cetinske krajine i šireg područja Zagore u svom vremenu. Ličnost ovoga stvaraoca, tekstovi njegovih poetskih i proznih ostvarenja i druga zanimljiva njegova građa i građa o njemu dosada nisu bili temeljitije proučeni, a znatnim dijelom ni poznati. Njegove pjesme kao autentična poetska građa, zapisane vjerno od ovog nepismenog pjevača, mogu poslužiti za različita ispitivanja i proučavanja raznolikih, zanimljivih i važnih pitanja usmene epske poezije.

Monografija ima: predgovor, tri dijela i na kraju indeks Domnjakovih pjesama, popis literature i izvora te dvije geografske karte iz kojih se vidi kuda se sve kretao lončar i